

in Utrecht commissaris der koningin zouden worden, had vastgesteld, voor welke niet-‘foute’ burgemeesters vervangers moesten worden benoemd. In Zuid-Holland evenwel was Kesper in conflict geraakt met de waarnemend provinciale commissaris, mr. E. J. M. H. Bolsius; deze had zovele omstreden niet-‘foute’ burgemeesters willen handhaven, dat Kesper hem eind april had gezegd dat hij bij de bevrijding zijn functie zou moeten neerleggen – de Vertrouwensmannen hadden toen dr. Rutgers, lid van de Raad van State, tot waarnemend commissaris benoemd. Het gevolg van deze gang van zaken was dat ten tijde van de bevrijding in verscheidene gemeenten in Zuid-Holland nog geen waarnemend burgemeester was benoemd die voor de illegaliteit aanvaardbaar was. In die gemeenten gingen veelal de BS-commandanten op eigen gezag burgemeesters benoemen en hieruit is hier en daar een verwarring voortgevloeid waarop wij nog terugkomen als wij de burgemeesterszuivering in haar algemeenheid zullen behandelen. Hier evenwel is de constatering van belang dat verscheidene van deze benoemingen door het Militair Gezag ongedaan werden gemaakt.

Dat werd een algemeen verschijnsel: behalve in Friesland waar het Militair Gezag de illegaliteit en de daaruit voortgekomen BS onmiddellijk had ingeschakeld, trok het MG zich bij zijn eigen werkzaamheden van de BS weinig aan. De commandanten, gefrustreerd door het onbevredigende werk dat vele BS'ers moesten doen (de commandant van Harderwijk zei midden mei in een vergadering van de commandanten van BS-districten op de Veluwe, ‘dat hij thans directeur is van een schoonmaakdienst’¹), constateerden geïrriteerd dat figuren die dan wel ‘goed’ waren geweest maar niet aan het illegale werk hadden deelgenomen, als officieren van het Militair Gezag uniformen droegen waarop sterren en balken prijkten. Die nieuwbakken officieren gingen met de functies (en met de eer) strijken – wat bleef er voor de BS over? Bitter weinig. De commandant van Harderwijk had aan zijn klacht nog toe te voegen, de ‘indruk’ te hebben, ‘dat de NBS zo langzamerhand beschouwd wordt als een noodzakelijk kwaad. Wij worden stelselmatig kapotgemaakt.’²

Bij wie er zo over dacht, werd de ontevredenheid in de weken die volgden, slechts groter. Veel van wat men om zich heen zag of waarvan men hoorde (de materiële nood die voortduurde, de trage zuivering bij

¹ BS, ‘Verslag van de vergadering van Districts-Commandanten in Gewest 6, 15 mei 1945’, p. 1 (Doc II 500 A, e-6). ² A.v., p. 4.